

Diferencia v chápaní a interpretácii lásky

ako jeden z faktorov ovplyvňujúcich
manželstvo a rodinu

Peter Tirpák

TIRPÁK, P.: The Difference in Understanding and Interpretation of Love as One of the Factors Influencing Marriage and Family. *Studia Aloisiana*, 2, 2011, 1, s. 121 – 129.

Family is a natural institution; not something arising from an arbitrary agreement that is modifiable at any time based on momentary needs and feelings. A functioning family is a treasure that is embedded in the will of the Creator, the ultimate Lord of every family and life in general. Family does not pose any obstacle, hurdle, or unbearable burden to a modern human, as is often proclaimed by numerous media and individuals, who never experienced full love and its fruit in the form of a family and stability within a family – possibly, due to the fault of themselves and their misled perceptions. In such a challenging environment, it is the purpose of the Church to continuously rely on the hope and courage of its members and to preach that family is equivalent to goodness. Family is good for a husband and wife, it is good for the fulfillment of love, to which every human being is called in the depths of his/her heart. The subsequent contribution aims to emphasize that the perception of love and the respect to the One, from whom all love comes are the right approaches to maintain the stability in a relationship and to help personal evolution of a human being. *Key words*: family, community, love, eros and egape, crisis, understanding

Existuje mnoho podôb lásky. Toto tvrdenie potvrdzuje aj pápež Benedikt XVI., keď píše o viacerých podobách lásky. O tej, ktorú nám ponúka vnímať Biblia, o láske pochádzajúcej z tradície Cirkvi a v neposlednom rade o ľudskej láske, pričom rozlišuje slová *eros*, ktorým sa označuje svetská láska, od slova *agapé*, čo označuje lásku založenú na viere. Na inom mieste v tej istej encyklike charakterizuje veľkosť Božej lásky tak, že Božia láska k človeku je zároveň pre človeka odpúšťajúcou láskou, ktorá je taká silná, že obracia Boha proti nemu samému – totiž jeho lásku proti jeho spravodlivosti. Z tejto lásky sa má odvíjať aj ľudská

láska k blížnemu, ktorá je cestou stretnutia s Bohom.¹ Všetky podoby lásky sú dôležité a majú svoje miesto v našom živote. Takouto láskou môže byť láska rodičov k deťom a naopak, láska priateľov, láska medzi príbuznými a láska k našim blížnym, ktorú opísal Ježiš vo svojom podobenstve o mužovi, ktorý na ceste padol do rúk zbojníkov, ale zachránil ho istý milosrdný Samaritán (porov. Lk 10,30-37). Mohli by sme v tejto súvislosti uviesť ešte niekoľko príkladov zo Svätého písma, či z konkrétnych prejavov života, no došli by sme k záveru, že podstatným znakom každej formy lásky je úcta k blížnemu a rešpektovanie jeho svedomia (porov. KKC, 1789). Najdôležitejšia láska, ktorá je dnes len veľmi málo pochopená, je láska k Bohu, pretože ak hovoríme, že Boh je stály, nemeniteľný a verný, potom je veľmi dôležité, aby sme mu začali úplne veriť a dôverovať (porov. KKC, 2086), čo je naozaj možné iba v budovaní lásky k nemu, pretože on je Láska (porov. 1 Jn 4,8), z ktorej pochádza každý iný spôsob lásky. Samotná láska k Bohu má svoj pôvod v Božom príkaze (porov. Dt 6,5). Vzájomnú symbiózu lásky Boha a človeka opisuje aj Svätý Otec Benedikt XVI., keď na jednom zo svojich pravidelných príhovorov počas modlitby Anjel Pána hovorí: „Kristovo srdce je Božsko-ludské. Boh a človek sa v ňom dokonale stretli – bez rozdelenia a bez zmätku. On je obrazom, ba čo viac, je vtelením Boha, ktorý je láskou ... a životom.“² Práve nedostatkom, či úplnou absenciou lásky k Bohu sa môže z človeka stať duchovná mŕtvola. Láska k Bohu nie je iba vrcholom ľudského bytia, ale je aj prameňom, pôvodom a nosným dôvodom každej inej lásky.

Na základe mnohých negatívnych skúseností, ktoré azda poznáme z rozprávania, vnímania, či názorov, si niektorí ľudia myslia, že láska je iba „fatamorgána“, za ktorou síce utekáme, ale nakoniec je stále iba tým, čím je, ilúziou. To, čo sa nedá uskutočniť. Problém, prečo sa láska nejaví ako jednoduchá a uskutočniteľná, je v tom, že jej prejavy má každý človek ohraničené len podľa svojich predstáv. Ak vzťah vydrží, hovoríme o veľkej láske, no ak sa vzťah či manželstvo dostávajú do krízového obdobia, často je to pre oboch partnerov len sklamanie zo života a ďalšia trpká skúsenosť, ktorá presvedča, že pravá láska nie je možná.³ Proti tejto skepse Cirkev argumentuje, že láska je možná, môže sa vydať a skutočne sa vydať, ak sa ľudia pridržajú „návodu na používanie“ toho, od koho láska pochádza (porov. GS, 50). Božie zákony sú zákonom lásky, gramatikou lásky, návodom na použitie lásky, návodom, ako môže láska rásť, existovať a prežiť napriek všetkým skúškam.⁴ Ľudská láska však nemôže nahrádzať Boha (porov. KKC, 1878). Je veľkým omylom myslieť si, že na plnosť v láske človek nepotrebuje Krista, že stačí, ak máme lásku, pretože tak ako sú všetci ľudia povolani k tomu istému cieľu, k Bohu, tak jestvuje tiež istá podobnosť medzi jednotou božských osôb a bratstvom, ktoré majú ľudia medzi sebou uzatvárať v pravde a láske (porov. GS, 24). Bez Ježiša Krista, bez jeho znakov lásky, ba lepšie povedané

1 Porov. BENEDIKT XVI.: *Encyklika Deus Caritas est*. Trnava : SSV, čl. 7–16.

2 BENEDIKT XVI.: Príhovor pri modlitbe Anjel Pána zo dňa 9. 3. 2008.
<http://www.ttkbs.sk/view.php?cisloclanku=20080309004> (14. 3. 2008).

3 Porov. VANSÁČ, P.: Duchovná a sociálna starostlivosť o manželov a rodinu podľa Pastoračného plánu Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 – 2013. In: *Theologos – teologická revue*, roč. XII, č. 2, 2010, s. 86.

4 Porov. LAUN, A.: *Láska a partnerstvo*. Bratislava : Vydavateľstvo Serafín, 1996, s. 12.

bez jeho prijatia lásky, nikdy nebudeme môcť pochopiť, ako a prečo Boh miluje človeka. Tomu, akú podobu má mať láska k Bohu, ale i k blížnemu, sa venuje apoštol Pavol vo svojom hymne v Prvom liste Korintťanom, keď píše, že láska má byť trpezlivá, nemá závidieť, vypínať sa, vystatovať sa, nemá byť nehanebná, sebecká, nemá sa rozčuľovať, myslieť na zlé a nemá sa radowať z neprávosti, ale sa má radowať z pravdy (porov. 1 Kor 13,4-7).

Nedostatkom pri chápaní a prežívaní lásky, ktorý v mnohých prípadoch vyúsťuje do krízy vzťahov, je tiež presvedčenie človeka, že láska má nevyhnutný súvis iba so sexuálnou potrebou či telesnou blízkosťou muža a ženy. Problém nastáva vtedy, keď sa cieľ intímneho, sexuálneho života, ktorým je plodenie detí, nahrádza iba sebauspokojením, pretože vtedy sa láska mení na egoizmus. Preto, aby v manželstve nenastávala takáto forma egoizmu, je nevyhnutné chápať lásku a sexualitu ako duchovno-telesný vzťah. Nesmie to byť sebecko, ale vernosť, vrúcnosť a oddanosť. To znamená brať ohľad na druhého, rešpektovať ho s láskou, chápať jeho psychiku, jeho sklony a potreby.⁵ V súvislosti s dokonalou resp. nedokonalou láskou si treba však uvedomiť, že nech sa manželstvo a láska nachádza kdekoľvek, na akomkoľvek bode, vždy existuje priestor pre rast a malé zmeny, ktoré môžu priniesť veľký výsledok.⁶

Láska a porozumenie

Zmenou, ktorá môže pozitívne ovplyvňovať manželstvo a môže vo veľkej miere prispieť k lepšiemu výsledku spoločného života, môže byť poznatok, že k plnému prežívaniu lásky patrí porozumenie. Medzi ním a láskou existuje úzka súvislosť, ktorá je taká veľká, že nikdy nevieme, kde sa začína láska a kde sa končí porozumenie. Nevieme, čo je príčinou a čo je dôsledkom. Ten, kto miluje, rozumie, a ten, kto rozumie, miluje.⁷ Ten, kto cíti porozumenie, sa cíti milovaný. Ten, kto sa cíti milovaný, má aj istotu porozumenia. To, ako k sebe pristupujeme vo vlastnej rodine, ovplyvňuje spôsob, ako pristupujeme ku druhým ľuďom mimo rodiny, a tiež spôsob, ktorým pristupujeme k Bohu.⁸ Muž a takisto aj žena pociťujú potrebu byť hlboko milovaní, aby sa mohli zdôveriť s najintímnejšími citmi. V opačnom prípade by to znamenalo, že ak jeden z partnerov odhalí niečo veľmi osobné a nenájde porozumenie u toho druhého, utiahne sa do citovej samoty a len veľmi ťažko sa z takejto situácie dostáva. Na riešenie takéhoto stavu netreba byť fenomenálnym psychológom, aby sme si uvedomili, že neraz môže pomôcť ochota pozorne si vypočuť toho druhého. Je to nádherná skúsenosť, keď sa manželia naučia pomáhať si týmto spôsobom. Manželstvo sa tak stáva ustavič-

5 Porov. KOREC, J. Ch.: *K manželstvu a rodine*. Bratislava : Lúč, 2004, s. 14.

6 Porov. FRYDRYCHOVÁ, M.: *Příprava na manželství*. Brno : Nová naděje, 1992, s. 92.

7 Porov. DUDA, M.: Wybrane formy aktywności osób starszych. In: JELONEK, T.: *Rodzina wobec współczesnych zagrożeń*. Kraków : Wydawnictwo Św. Stanisława BM, 2009, s. 74.

8 Porov. ĐURIKOVIČ, V.: O nerozlučitelnosti manželstva. In: *Família, kultúrno-spoločenský magazín pre rodiny*, roč. 23, 2007, s. 7.

ným objavovaním seba samého i partnera. Je denným rozširovaním životného obzoru.⁹ Láska manželov by mala byť prvá, hneď po láske k Bohu. Boh povolal človeka k životu z lásky, ale súčasne ho určil na lásku (porov. FC, 11). Už v Starom zákone Boh žiada od svojho vyvoleného národa, aby ho miloval nadovšetko (porov. Dt 6,5) a svojho bližného ako seba samého (porov. Lv 19,18).

Ak hovoríme o láske a porozumení, treba spomenúť mylné chápanie lásky, ktoré je založené na tom, že žena musí najviac milovať a prejavovať lásku svojim deťom. Táto skutočnosť, ktorá je častou skúsenosťou v ponímaní lásky, nie je však úplnou pravdou. S deťmi nie je žena jedno telo. Privádza síce dieťa na svet zo svojho lona, ale deti majú od chvíle narodenia svoj vlastný život. Láska medzi mužom a ženou je najušľachtilejším a najmravnejším ľudským vzťahom, v ktorom je zahrnutá úcta k partnerovi, porozumenie, ochota, žičlivosť a vzájomná príťažlivosť. Pomáha prekonávať egoizmus, robí človeka šľachtenejším a dáva mu silu milovať iného človeka a prejavovať mu dobro. K láske ako k ušľachtilému citu sa treba dopracovať výchovou. Rodinná výchova bez lásky zanecháva na dieťati najvýraznejšie stopy. Citový vzťah k dieťaťu je rozhodujúcim činiteľom pri jeho formovaní. Preto výchova k láske by mala byť spojená nie s veľkým autoritatívnym prístupom a ani nie s príliš zhovievavým. Je dôležité, aby výchova bola pretkaná láskou k dieťaťu, porozumením, primeraným kladením požiadaviek a dôslednosťou.¹⁰ A aby sme lepšie pochopili toto tvrdenie, skúsme si pripomenúť, ako vnímali lásku starovekí myslitelia, ktorí jasne rozlišovali dva druhy lásky: *eros* a *agapé*. Eros predstavoval lásku emocionálnu a zmyslovú, agapé zas lásku duchovnú, intelektuálnu či vôľovú.¹¹ Prvá vedie k telesnému spojeniu, druhá k duchovnému zjednoteniu. Kresťania pomenovaním agapé definovali práve tú duchovnú lásku, ktorá obsahuje nadprirodzenú hodnotu vďaka účasti na Božej láske. Takúto hodnotu má láska tých ľudí, ktorí sú v stave posväcujúcej milosti. Takáto musí byť aj láska kresťanských manželov.¹²

K tomuto postoju sa vyjadruje aj učenie Cirkvi, ktoré pripomína, že nemožno deliť manželskú lásku na rôzne stupne. Je výnimočne ľudská, pretože smeruje od osoby k osobe a zahŕňa dobro celej osoby. Takto chápaná láska dáva zvláštnu hodnotu svojim telesným a duchovným prejavom a taktiež ich zušľachťuje ako zložky a špecifické známky manželskej priazne. Túto lásku chcel Ježiš Kristus vďaka svojej milosti a láske uzdraviť, zdokonaľiť a povýšiť. Taká láska, ktorá má v sebe božské i ľudské činitele, vedie manželov k dobrovoľnému a vzájomnému odovzdaniu seba navzájom a preniká ich život.¹³ Táto láska sa neustále sama zdokonaľuje a rastie vďaka svojmu ušľachtilému konaniu (porov. GS, 49). Človek ako stelesnený duch, čiže duša, ktorá sa prejavuje a vyjadruje skrze telo formované nesmrteľným duchom, je povoláný k láske práve v tomto svojom

9 Porov. TOURNIER, P.: *Porozumenie v manželstve*. Bratislava : Creativpress, 1991, s. 20.

10 Porov. ROZINAJOVÁ, H.: *O láske, sexe, manželstve, rodičovstve*. Martin : Osveta, 1990, s. 111.

11 Porov. BENEDIKT XVI.: *Encyklika Deus caritas est*. Trnava : SSV, 2006, čl. 7.

12 Porov. SKRZYDŁEWSKI, B. W.: *Chrześcijańska wizja małżeństwa i rodziny*. Kraków : WAM, 1986, s. 66.

13 Porov. PIUS XI.: Encyklika *Casti connubii* o kresťanskom manželstve.

<http://www.ksn.frcth.uniba.sk/CC%20S.html> (12. 2. 2007); BENEDIKT XVI.: *Encyklika Deus caritas est*, čl. 5.

zjednotenom celku. Láska zahrnuje taktiež ľudské telo, ktoré má účasť na duchovnej láske.

Na lásku sa nemožno pozerat iba z jednej, a to fyzickej strany, lebo pohlavnosť, ktorou sa muž a žena navzájom odovzdávajú, nie je čisto biologickým fenoménom, ale dotýka sa vnútornej podstaty ľudskej osoby ako takej.¹⁴ Uskutočňuje sa skutočne ľudským spôsobom iba vtedy, ak tvorí integrálnu časť lásky, ktorou sa muž a žena navzájom zväzujú až do smrti. Úplný dar tela by bol falošným, ak by nebol znakom a plodom plného osobného oddania sa, v ktorom je prítomná celá osoba. Ak by si človek niečo ponechával pre seba alebo vyhradzoval možnosť rozhodnúť sa v budúcnosti inak, už pre toto by sa neoddaával úplne (porov. FC, 11).

Pápež Pavol VI. tvrdí, že rozumné a slobodné ovládanie pudov si bezpochyby vyžaduje askézu, aby znak lásky, vlastný manželskému životu, bol v súlade s etickým poriadkom. Avšak toto ovládanie, v ktorom sa prejavuje manželská čistota, nielenže neprináša škodu, ale ju obohacuje o nové ľudské hodnoty. Manželia týmto spôsobom naplno rozvíjajú svoju osobnosť a obohacujú sa o duchovné hodnoty. Ovládanie prináša rodinnému životu hojné ovocie vo forme harmónie a pokoja a taktiež pomáha prekonávať mnohé iné ťažkosti (HV, 21). Stvoriteľ samozrejme mohol vo svojej všemohúcnosti vybrať iné spôsoby povolávania k životu pre nové ľudské osoby, ale na uskutočnenie tohto zázraku vyberá iba a výlučne samo osobné stretnutie lásky manželov: skrze ich akt vzájomného odovzdania sa.¹⁵ Spoločenstvo lásky medzi Bohom a ľuďmi, najpodstatnejší obsah zjavenia a skúsenosti viery Izraela, je významným spôsobom vyjadrené v manželskom zväzku (porov. FC 12). Odtiaľ je tiež hlavný odkaz zjavenia: „Boh miluje svoj ľud“, vyjadrený konkrétnymi slovami, skrze ktoré muž a žena vyjadrujú svoju manželskú lásku. Zväzok ich lásky sa stáva obrazom a znakom zmluvy spájajúcej Boha s jeho ľudom (porov. Oz 2,21; Jer 3,6-13; Iz 54). Naopak, hriech, ktorý môže raniť manželskú zmluvu, sa stáva obrazom nevernosti ľudu voči svojmu Bohu; modloslužobníctvo je prostitúciou, nevernosť je cudzoložstvom, neposlušnosť Zákona je zradou snúbeneckej lásky. Nevernosť Izraela však neruší večnú vernosť Pána, preto sa Božia láska stáva príkladom vernej a obetavej lásky, aká má byť medzi manželmi. Toto je príklad konkrétnej lásky, ktorá sa prieči egoizmu. Je to vzor každej pravej lásky, ktorá nehľadá vlastné výhody (ako sme toho dnes svedkami), ale je schopná a ochotná obetovať sa pre druhého. Pomocou na dosiahnutie tohto cieľa je milosť sviatosti manželstva.¹⁶ Touto milosťou „si vzájomne pomáhajú dosiahnuť svätosť v manželskom živote, v prijímaní a vychovávaní potomstva“ (LG, 41). Prameňom tejto milosti je Ježiš Kristus. Ostáva s nimi, dáva im silu vzájomne si odpúšťať nepochopenia, niestť ťarchy jeden druhého a milovať sa nadprirodzenou a plodnou láskou.

14 Porov. VANSÁČ, P.: Manželstvo očami Jána Pavla II. In: VOJTEK, Š., a i.: *Sociálne poslanstvo Jána Pavla II. pre dnešný svet: Zborník príspevkov z III. ročníka vedecko-odbornej konferencie*. Ružomberok: PF KU Ružomberok, 2010, s. 52.

15 Porov. STYCZEN, T.: *Familiaris consortio: Teksty i komentarze*. Lublin: KUL, 1987, s. 141.

16 Porov. VIGANO, A.: *Il Matrimonio – La famiglia*. Torino: Editrice Elle Di Ci, 1997, s. 10.

V perspektíve, ktorá plne zahrnuje základy manželskej a rodinnej skutočnosti, treba povedať, že podstata a úlohy rodiny sú definitívne určované láskou. Preto má rodina úlohu strážiť lásku, zjavovať ju a odovzdávať ako živý prejav a skutočnú účasť na Božej láske k ľuďom a na láske Krista, nášho Pána, k jeho snúbenici Cirkvi. Všetky zvláštne úlohy rodiny sú výrazom a konkrétnym uskutočnením tohto základného poslania (porov. FC, 17).

Kríza lásky

Každý vzťah vedie nevyhnutne ku kríze. Neraz dokonca badať, že láska nie je chápaná a zakúšaná v celej svojej harmónii. Zaiste to má na svedomí utilitarizmus¹⁷, čo je významnou črtou dnešnej mentality a zároveň životného postoja súčasného človeka, ktorý sa už nepozera na človeka ako na bytosť, ale skôr ako na vec. Práve problém utilitarity, ktorý priamo zasahuje aj do manželstva a stáva sa tak dôsledkom krízy, spomína aj pápež Ján Pavol II. vo svojom liste rodinám, keď píše, že ovocím utilitarizmu je civilizácia, v ktorej sa osoby používajú ako veci. V súvislosti s týmto civilizačným nebezpečenstvom pôžitku sa žena môže stať pre muža predmetom, deti pre rodičov prekážkou, rodina miestom, ktoré neumožňuje slobodu, a pod.¹⁸

Koniec koncov je ťažké pripisovať túto mentalitu a tento postoj iba súčasnému človekovi, pretože utilitarizmus predstavuje akoby odveké riečisko, ktorým má sklon plynúť život jednotlivých ľudí a taktiež ľudských spoločenskostí.¹⁹ Utilitarizmus sa predstavuje ako program konzekventného egoizmu bez akejkoľvek možnosti prejsť k autentickému altruizmu.²⁰ V kríze sa ten druhý zrazu odhaľuje v pravom svetle, neraz vychádzajú na povrch veci, ktoré si človek u partnera spočiatku vôbec nevšimol, spoznávajú sa slabosti a nedostatky. Nemožno hovoriť, že táto kríza, ktorá sa odzrkadľuje v citoch – v láske, je sama osebe nepriateľom vzťahov. Práve naopak, pretože pri prekonaní tejto krízy sa skutočne ukáže, či je láska ozajstná. Nijaká láska nie je autentická, ak túto krízu neprežije.²¹

Nebude nijakou novinkou, ak povieme, že v manželstve city lásky neraz ochabnú na určitú dobu a potom zas akoby ožili. No sú aj také manželstvá, kde sa zdá, že láska ochabla, ba dokonca sa stratila. V tomto prípade sa natíska otázka, ako je možné znovu dôjsť k láske. Pre niektorých táto otázka nie je na mieste, pretože sami tvrdia, že „nič netrvá večne“ a teda ani láska netrvá večne. V týchto prípadoch zostávajú manželia spolu už „len“ kvôli deťom a nechávajú si voľnosť, aby si „hlad“ po láske utíšili niekde inde. Títo ľudia hľadajú zasa iné manželské páry, ktoré to robia podobne, preto taký kompromis ich svedomie nezatažuje.

17 Od lat. slova *utilitare* – snaha ťažiť zo všetkého vo svoj vlastný prospech.

18 Porov. JÁN PAVOL II.: *Gratissimam sane – apoštolský list rodinám pri príležitosti Roku rodiny* 1994. <http://www.kbs.sk/?cid=1117282146> (30. 11. 2006).

19 Porov. WOJTYŁA, K.: *Miłość i odpowiedzialność*. Lublin : KUL, 1982, s. 36–37.

20 Porov. WOJTYŁA, *Miłość i odpowiedzialność*, s. 39.

21 Porov. BOULAD, H.: *Dimenze lásky*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 16.

Iní manželia síce zistia vychladnutie vzájomnej lásky, ale hanbia sa za to a nechcú si to priznať, ani svojmu partnerovi. Preto hľadajú príčinu straty lásky u druhého: žena o seba už nedbá, muž už nie je taký prívetivý, obaja sa správajú bez ohľadu na druhého. Objektívne to azda súhlasí, ale táto bezohľadnosť jedného partnera je výrazom toho, že sa cíti druhým zanedbávaný. Chyby partnera určite existujú, ale vidia ich len nemilujúce oči.²² Šťastné manželstvo nie je záležitosťou jedného partnera, ale oboch. Vo vzťahu muž – žena nemôže byť pomoc jednostranná, musí byť obojstranná, lebo muž a žena sú od počiatku povolani jestvovať vzájomne jeden pre druhého, a to v každej oblasti ľudského spolunažívania. Nedá sa hovoriť o tom, že niektorý z partnerov by vo vzájomnom vzťahu musel niesť o niečo väčšiu zodpovednosť. Vzájomnosť totiž nevyzýva k jednostrannému zriekaniu, ale k múdrej dávke altruistickej lásky a obrany vlastnej dôstojnosti: je súčasne prosbou o lásku a volaním po spravodlivosti, aby sa obaja oslobodili od egoizmu.²³ Skutočný vzťah a komunikácia je možná len medzi subjektmi, ktoré sa vzájomne uznávajú za sebe podobných a blízky (empatia), majú sa v úcte, cítia sa rovnými a obaja pripisujú záväznosť každej autentickému túžbe druhého.²⁴ V manželstve a jeho prejavoch má každý rovnaké úlohy a povinnosti. Ak si to partner neuvedomuje, výsledkom bývajú konflikty či nedorozumenia, ktoré neraz ohrozujú spoločný život. A práve z týchto konfliktov, nedorozumení, neprimeraných reakcií vznikajú tiež zranenia, ktoré sú hlboko poznačené v našom vnútri. Dôvody a okolnosti vzniku konfliktov sú rôzne a často bývajú zložité, lebo bývajú osobné a interpretované často s predsudkami.²⁵

Čo je vlastne konflikt a prečo vzniká? Môžeme ho definovať takto: „Konflikt je vyjadrený zápas medzi nezávislými stranami, založený na nerovnakom vnímaní toho istého cieľa. Objavujúci sa spor je rozhovor, v ktorom diskutujúci zistia, že sa objavili veci, čo nevedia vyriešiť na obojstrannú spokojnosť.“²⁶

Z definície teda vidieť, že každý spor, konflikt a nato i zranenie vznikajú pri vzájomnej komunikácii dvoch alebo viacerých osôb. V manželstve je komunikácia jedným zo základných prvkov. Bez nej by nebol možný spoločný život, ktorý má byť plný znakov a interpretácií lásky. Je paradoxom, že v skutočnosti sa vzťah medzi mužom a ženou začína práve vzájomným konfliktom, stretnutím s pochopením ich cudzosti i diferencie a prijatím iného v jeho personálnej podstate.²⁷ V konflikte sa prejavujú negatívne emócie, po ktorých človek neraz pociťuje nenávisť a túžbu toho druhého viac zraňovať. Avšak tým, že ho zasiahneme, zraníme seba práve vtedy, keď jeho reakciou bude láska smerujúca ku mne.

22 Porov. BOVET, Th.: *Všedný deň a zázrak v rodine*. Bratislava : Serafín, 1996, s. 14.

23 Porov. DI NICOLA, G. P., DANESI, A.: *Amici a vita : Il segreto dell'amore coniugale*. Roma : Citta Nuova, 2000, s. 13-14.

24 Porov. FULA, M.: Vzájomnosť muža a ženy. In: *Zborník z konferencie Úloha otca a matky v rodine*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, 2003, s. 76.

25 Porov. SOJKA, J.: *Muž a žena*. Bratislava : Smena, 1985, s. 48.

26 Porov. Anonym: <http://www.referaty.sk/psychológia/Konflikty> (26. 4. 2004).

27 Konflikt alebo napätie je nevyhnutnou cestou k väčšej jednote. Život muža a ženy bez konfliktov je nebezpečná utópia, ktorá nevidí alebo odstraňuje alteritu druhého, pretože provokuje a znepokojuje. Hoci vzťah medzi mužom a ženou smeruje k realizácii čo najlepšieho súladu, nedá sa zabrániť konfliktu. No s istotou sa možno oprieť o fakt, že nasledujúce porozumenie a prijatie druhého sú zárukou kvalitného manželstva.

Bolo by nesprávne myslieť si, že početné konflikty sú znakom nedostatočnej lásky. Manželia si to preto nemajú vyčítať. Je dobré, keď ku konfliktom príde, pretože v každom z nich vyjde na povrch niečo, čo sa ešte len má očistiť láskou. Ak to obaja takto prijímajú, lepšie sa spoznávajú a stávajú sa pokornejšími. Vo vzťahu už potom nevládne eufória lásky, ale vzniká prameň, z ktorého vyviera skutočná láska.²⁸

Nahliadnime teraz do niektorých aspektov manželského života, kde nastávajú konflikty a nato i zranenia. Páter Augustyn, poľský jezuita, hovorí, že konflikty vznikajú neraz z bezradnosti vo vzájomnej komunikácii, z neschopnosti otvoriť sa bližným, bojazlivým zaoberaním sa sebou, obavami pred utrpením. Ďalej tvrdí, že utrpenie oberá ľudí o rozum a že niekedy ľudia vo vzájomnom krivdení si ani nevedia, čo robia. Teda naozaj platí, že čím je vzťah medzi osobami intímnejší, tým ľahšie si môžu ublížiť. Mohli by sme povedať, že toto je základná axióma každého konfliktu v manželstve, keďže predpokladáme, že manželia vytvárajú to najintímnejšie spoločenstvo, ktoré môžu ľudia navzájom vytvoriť.

Niekedy sa môže stať, že partneri si nebudú mať čo povedať, pretože jeden bude cítiť, že ten druhý mu nerozumie, pretože už pozná jeho názory a postoje k danej téme z predchádzajúcich rozhovorov. Partner nemá chuť komunikovať, pretože vie, že ďalším rozhovorom by sa nič nevyriešilo. Tieto, niekedy až denné, konflikty vznikajú aj vo „vzretých a normálnych“ manželstvách a rodinách, ktoré vedia každodenný život znepríjemniť. Vychádzajú často z neschopnosti vyjadrovať svoje city, postoje, ako aj z rôznorodosti záľub a túžob, zo zhnú, únavy. Táto denná realita spôsobuje, že sa tieto „drobné záležitosti a konflikty“ hromadia niekoľko dní, týždňov, mesiacov, ba aj roky a robia spoločný život čím ďalej, tým viac neznesiteľnejším.²⁹

Použitá literatúra

- AUGUSTYN, J.: *Bolest krivdy, radost utrpenia*. Trnava : Dobrá kniha, 1999.
- BENEDIKT XVI.: *Encyklika Deus caritas est*. Trnava : SSV, 2006.
- BOULAD, H.: *Dimenze lásky*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1995.
- BOVET, Th.: *Všedný deň a zázrak v rodine*. Bratislava : Serafín, 1996.
- DI NICOLA, G. P., DANESE, A.: *Amici a vita : Il segreto dell'amore coniugale*. Roma : Citta Nuova, 2000.
- Gaudium et spes* o Cirkvi v súčasnom svete. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I : Konštitúcie*. Rím : SÚSCM, 1968.
- Lumen gentium* o Cirkvi. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I : Konštitúcie*. Rím : SÚSCM, 1968.
- DUDA, M.: Wybrane formy aktywności osób starszych. In: JELONEK, T.: *Rodzina wobec współczesnych zagrożeń*. Kraków : Wydawnictwo Św. Stanisława BM, 2009.

²⁸ Porov. GRÜN, A.: *Manželstvo – sviatosť pre spoločný život*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004, s. 56–57.

²⁹ Porov. AUGUSTYN, J.: *Bolest krivdy, radost utrpenia*. Trnava : Dobrá kniha, 1999, s. 25–33.

- ĎURIKOVIČ, V.: O nerozlučiteľnosti manželstva. In: *Família, kultúrno-spoločenský magazín pre rodiny*, roč. 23, 2007. Hnutie kresťanských rodín, Bratislava.
- FRYDRYCHOVÁ, M.: *Příprava na manželství*. Brno : Nová naděje, 1992.
- FULA, M.: Vzájomnosť muža a ženy. In: *Zborník z konferencie Úloha otca a matky v rodine*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, 2003.
- GRÜN, A.: *Manželstvo – sviatosť pre spoločný život*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004.
- JÁN PAVOL II.: Exhortácia *Familiaris consortio*. Trnava : SSV, 1994.
- Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava : SSV, 1999.
- KOREC, J. Ch.: *K manželstvu a rodine*. Bratislava : Lúč, 2004.
- LAUN, A.: *Láska a partnerstvo*. Bratislava : Vydavateľstvo Serafín, 1996.
- PAVOL VI.: Encyklika *Humanae vitae*. Trnava : SSV, 2001.
- ROZINAJOVÁ, H.: *O láske, sexe, manželstve, rodičovstve*. Martin : Osveta, 1990.
- SKRZYDŁEWSKI, B. W.: *Chrześcijańska wizja małżeństwa i rodziny*. Kraków : WAM, 1986.
- SOJKA, J.: *Muž a žena*. Bratislava : Smena, 1985.
- STYCZEN, T.: *Familiaris consortio : Teksty i komentarze*. Lublin : KUL, 1987.
- Sväté písmo Starého i Nového zákona*. Trnava : SSV, 1999.
- TOURNIER, P.: *Porozumenie v manželstve*. Bratislava : Creativpress, 1991.
- VANSAČ, P.: Duchovná a sociálna starostlivosť o manželov a rodinu podľa Pastoračného plánu Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 – 2013. In: *Theologos – teologická revue*, roč. XII, 2010, č. 2. GTF PU v Prešove.
- VANSAČ, P.: Manželstvo očami Jána Pavla II. In: VOJTEK, Š., a i.: *Sociálne poslanstvo Jána Pavla II. pre dnešný svet : Zborník príspevkov z III. ročníka vedecko-odbornej konferencie*. Ružomberok : PF KU Ružomberok, 2010.
- VIGANO, A.: *Il Matrimonio – La famiglia*. Torino : Editrice Elle Di Ci, 1997.
- WOJTYŁA, K.: *Miłość i odpowiedzialność*. Lublin : KUL, 1982.
- <http://www.kbs.sk/?cid=1117282146>
- <http://www.ksn.frcth.uniba.sk/CC%20S.html>
- <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocclanku=20080309004>

ThDr. Peter Tirpák, PhD.
Prešovská univerzita
Gréckokatolícka teologická fakulta
Ul. biskupa Gojdiča 2, o8o 01 Prešov
e-mail: ptirpak@unipo.sk